Archwilio Cymru
Audit Wales

Adroddiad Archwilio Blynyddol 2023 – Ymddiriedolaeth GIG Prifysgol Felindre

Blwyddyn archwilio: 2022-23

Dyddiad cyhoeddi: Ionawr 2024

Cyfeirnod y ddogfen: 4092A2024

Paratowyd y ddogfen hon yn rhan o'r gwaith a gyflawnwyd yn unol â swyddogaethau statudol.

Os gwneir cais am wybodaeth y gallai'r ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae Cod adran 45 yn nodi'r ymarfer a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus wrth ymdrin â cheisiadau, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partïon perthnasol. Mewn cysylltiad â'r ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru yn drydydd partïon perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu ailddefnyddio'r ddogfen hon i Archwilio Cymru ar swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg. This document is also available in English.

Cynnwys

Adroddiad cryno

Ynglŷn â'r adroddiad hwn 4

Negeseuon allweddol 5

Adroddiad manwl

Archwiliad o'r cyfrifon 7

Trefniadau ar gyfer sicrhau effeithlonrwydd, effeithiolrwydd a darbodaeth wrth ddefnyddio adnoddau 9

Atodiadau

Atodiad 1 – adroddiadau a gyhoeddwyd ers fy adroddiad archwilio blynyddol diwethaf 15

Atodiad 2 – ffi archwilio 18

Atodiad 3 – risgiau archwilio cyfrifon 19

Adroddiad cryno

Ynglŷn â'r adroddiad hwn

1 Mae'r adroddiad hwn yn crynhoi canfyddiadau fy ngwaith archwilio yn 2023 yn Ymddiriedolaeth GIG Prifysgol Felindre (yr Ymddiriedolaeth) a gynhaliwyd i gyflawni fy nghyfrifoldebau o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004. Mae'r Ddeddf honno yn ei gwneud yn ofynnol i mi:

- archwilio ac ardystio'r cyfrifon a gyflwynwyd i mi gan yr Ymddiriedolaeth, a'u gosod gerbron y Senedd;
- bodloni fy hun bod gwariant ac incwm wedi eu cymhwyso at y dibenion a fwriadwyd ac yn unol ag awdurdodau; a
- bodloni fy hun bod yr Ymddiriedolaeth wedi gwneud trefniadau priodol i sicrhau darbodaeth, effeithlonrwydd, ac effeithiolrwydd wrth ddefnyddio adnoddau.

2 Adroddaf ar fy nghanfyddiadau cyffredinol o dan y penawdau canlynol:

- archwiliad o'r cyfrifon; a
- threfniadau er mwyn sicrhau darbodaeth, effeithlonrwydd, ac effeithiolrwydd wrth ddefnyddio adnoddau.

3 Digwyddodd y gwaith archwilio eleni ar adeg pan oedd cyrff y GIG yn dal i ymateb i etifeddiaeth pandemig COVID-19, wrth iddynt geisio adfer a thrawsnewid gwasanaethau ac ymateb i'r galw ychwanegol sydd wedi cronni yn y system yn ystod y pandemig. Ar ben hynny, roedd cyrff iechyd hefyd yn ymdrin â chyfres ehangach o heriau sy'n gysylltiedig â'r argyfwng costau byw, yr argyfwng hinsawdd, pwysau chwyddiant ar gyllid cyhoeddus, prinder yn y gweithlu, ac ystâd sy'n heneiddio. Dyluniwyd fy rhaglen waith, felly, er mwyn sicrhau pobl Cymru yn y modd gorau bod arian cyhoeddus yn cael ei reoli'n dda.

4 Ceisiais sicrhau nad oedd fy ngwaith yn llesteirio cyrff cyhoeddus wrth iddynt fynd i'r afael â'r heriau ôl-bandemig y maent yn eu hwynebu, gan sicrhau ei fod yn parhau i gefnogi gwaith craffu a dysgu. Parhawyd i weithio ac ymgysylltu o bell pan fo hynny'n bosibl drwy ddefnyddio technoleg, ond ailddechreuodd rhywfaint o waith archwilio ar y safle fel y bo'n ddiogel ac yn briodol i wneud hynny. Mae'n anochel bod hyn wedi cael effaith ar ein modd o gyflawni gwaith archwilio ond mae hefyd wedi helpu i ymgorffori newidiadau cadarnhaol yn ein ffyrdd o weithio.

5 Mae cyflwyno fy ngwaith archwiliad o gyfrifon wedi parhau o bell yn bennaf. Diweddarwyd safonau archwilio ar gyfer archwiliadau 2022-23 a arweiniodd at rai newidiadau sylweddol yn ein dull gweithredu. Trafodwyd y newidiadau penodol yn fanwl yn fy Nghynllun Archwilio 2023. Estynnwyd y dyddiad cau cyflwyno cyfrifon archwiliedig i 31 Gorffennaf 2023. Ardystiwyd y datganiadau ariannol ar 31 Gorffennaf 2023, sy'n golygu bod y dyddiad cau wedi'i fodloni. Mae hyn yn adlewyrchu ymdrech gyfunol fawr gan fy staff a swyddogion yr Ymddiriedolaeth.

6 Addasais hefyd ganolbwynt a dull fy ngwaith archwilio perfformiad i sicrhau ei berthnasedd yng nghyd-destun yr heriau ôl-bandemig sy'n wynebu'r GIG yng

Nghymru. Rwyf wedi gwneud sylwadau ar sut mae GIG Cymru yn mynd i'r afael â'r ôl-groniad o gleifion sy'n aros am driniaethau orthopedig. Rwyf hefyd wedi cyhoeddi Adroddiad Briffio ar Ddata ynghylch Gweithlu'r GIG sy'n dwyn ynghyd ystod o fetrigau a thueddiadau i helpu i ddangos yr heriau y mae angen mynd i'r afael â nhw'n lleol ac yn genedlaethol. Mae'r adroddiad briffio ar ddata yn ategu fy asesiadau o sut mae trefniadau cynllunio'r gweithlu cyrff unigol y GIG yn eu helpu i fynd i'r afael yn effeithiol â heriau presennol a dyfodol y gweithlu. Mae fy nhimau archwilio lleol wedi gwneud sylwadau ar drefniadau llywodraethu cyrff unigol, yn ogystal â sut maent yn ymateb i heriau a risgiau lleol penodol. Mae fy ngwaith archwilio perfformiad yn cael ei wneud yn unol â safonau archwilio INTOSAI[1].

7 Mae'r adroddiad hwn yn grynodeb o'r materion a gyflwynwyd i'r Ymddiriedolaeth mewn adroddiadau manylach eleni (gweler **Atodiad 1**). Rwyf hefyd yn cynnwys crynodeb o statws y gwaith sy'n dal i fynd rhagddo, ond nid yw wedi ei gwblhau eto.

8 Mae **Atodiad 2** yn cyflwyno'r amcangyfrif diweddaraf o'r ffi archwilio y bydd angen i mi ei chodi er mwyn talu am y costau o ymgymryd â fy ngwaith, o'u cymharu â'r ffi wreiddiol a nodir yng Nghynllun Archwilio 2023.

9 Mae **Atodiad 3** yn nodi'r risgiau archwilio cyfrifon a nodir yn fy Nghynllun Archwilio 2023 a sut yr ymdrinnir â nhw drwy'r archwiliad.

10 Mae'r Prif Weithredwr, y Cyfarwyddwr Cyllid Gweithredol a'r Cyfarwyddwr Llywodraethu Corfforaethol a Phennaeth y Staff wedi cytuno ar gywirdeb ffeithiol yr adroddiad hwn. Fe'i cyflwynwyd gennym i'r Pwyllgor Archwilio ar 12 Mawrth 2024. Bydd y Bwrdd yn cael yr adroddiad mewn cyfarfod Bwrdd diweddarach a bydd pob aelod yn cael copi. Rwy'n annog yr Ymddiriedolaeth yn gryf i wneud trefniadau i'w gyhoeddi'n ehangach. Byddwn yn gwneud yr adroddiad ar gael i'r cyhoedd ar wefan Archwilio Cymru ar ôl i'r Bwrdd ei ystyried.

11 Hoffwn ddiolch i staff ac aelodau'r Ymddiriedolaeth am eu cymorth a'u cydweithrediad drwy gydol fy archwiliad.

Negeseuon allweddol

Archwiliad o'r cyfrifon

12 Rwyf wedi dod i'r casgliad bod cyfrifon yr Ymddiriedolaeth wedi'u paratoi'n briodol a'u bod yn berthnasol gywir, ac wedi cyhoeddi barn archwilio ddiamod arnynt. Ni nododd fy ngwaith unrhyw wendidau perthnasol mewn rheolaethau mewnol (fel yr

[1]Mae INTOSAI (International Organisation of Supreme Audit Institutions) yn sefydliad ymbarél byd-eang ar gyfer y gymuned archwilio perfformiad. Mae'n sefydliad anllywodraethol gyda statws ymgynghorol arbennig gyda Chyngor Economaidd a Chymdeithasol (ECOSOC) y Cenhedloedd Unedig.

oeddent yn berthnasol i'm harchwiliad), ond tynnais sylw swyddogion a'r Pwyllgor Archwilio at rai materion i'w gwella.

13 Ni nodais unrhyw drafodiadau ariannol perthnasol eraill yng nghyfrifon 2022-23 yr Ymddiriedolaeth nad oeddent yn cyd-fynd ag awdurdodau neu na ddefnyddiwyd at y diben a fwriadwyd, ac felly rwyf wedi cyhoeddi barn ddiamod ar reoleidd-dra'r trafodiadau ariannol yng nghyfrifon 2022-23 yr Ymddiriedolaeth.

14 Ni chyflwynais unrhyw adroddiad o sylwedd ochr yn ochr â'm barn eleni gan nad oedd unrhyw faterion i'w hadrodd.

Trefniadau ar gyfer sicrhau effeithlonrwydd, effeithiolrwydd a darbodaeth wrth ddefnyddio adnoddau

15 Mae fy rhaglen o waith Archwilio Perfformiad wedi fy arwain i ddod i'r casgliadau canlynol:

- ledled Cymru, er gwaethaf gweithlu GIG sy'n tyfu, mae swyddi gwag yn parhau mewn meysydd allweddol, lefelau salwch a throsiant staff uchel yn arwain at orddibyniaeth ar staffio asiantaeth. Yn fwy cadarnhaol, mae GIG Cymru yn dod yn gyflogwr mwy hyblyg a chyfartal.
- mae'r Ymddiriedolaeth yn cryfhau ei chynllunio gweithlu strategol wedi'i chefnogi gan wella gwybodaeth am y gweithlu. Fodd bynnag, mae ganddi ddiffyg trosolwg o effaith ei mentrau gweithlu ac mae angen iddi sicrhau bod ganddi'r capasiti a'r gallu i gyflawni blaenoriaethau gweithlu hirdymor.
- ar y cyfan, mae'r Ymddiriedolaeth yn parhau i gael ei harwain a'i llywodraethu'n dda, â gweledigaeth a blaenoriaethau strategol eglur, systemau sicrwydd sy'n gwella, a threfniadau effeithiol ar gyfer rheoli ei chyllid. Fodd bynnag, mae cyfleoedd yn parhau i wella tryloywder cyhoeddus busnes y Bwrdd ymhellach, i gryfhau trefniadau rheoli risg strategol, ac i sicrhau bod cynlluniau a strategaethau corfforaethol yn cynnwys amcanion a chamau gweithredu eglur ar gyfer holl swyddogaethau'r Ymddiriedolaeth.

16 Mae'r canfyddiadau hyn yn cael mwy o sylw yn yr adrannau canlynol.

Adroddiad manwl

Archwiliad o'r cyfrifon

17 Mae paratoi cyfrifon blynyddol yn rhan hanfodol o ddangos y stiwardiaeth o arian cyhoeddus. Mae'r cyfrifon yn dangos perfformiad ariannol y sefydliad ac yn nodi ei asedau net, costau gweithredu net, enillion a'i golledion, a llifoedd arian parod. Mae fy archwiliad blynyddol o'r cyfrifon hynny yn rhoi barn ar eu cywirdeb a'r defnydd priodol ('rheoleidd-dra') o arian cyhoeddus.

18 Gwnaeth fy Nghynllun Archwilio 2023 nodi'r risgiau allweddol ar gyfer archwiliad y cyfrifon 2022-23 a manylir ar y rhain ynghyd â sut yr ymdrinnir â nhw yn **Arddangosyn 4: Atodiad 3**.

19 Disgrifir fy nghyfrifoldebau wrth archwilio'r cyfrifon yn fy nghyhoeddiadau Datganiad o Gyfrifoldebau sydd ar gael ar wefan Archwilio Cymru.

Cywirdeb a pharatoi cyfrifon 2022-23

20 Gwnes ddod i'r casgliad bod cyfrifon yr Ymddiriedolaeth wedi'u paratoi'n briodol ac yn sylweddol gywir a chyhoeddais farn archwilio ddiamod arnynt. Ni wnaeth fy ngwaith nodi unrhyw wendidau sylweddol mewn rheolaethau mewnol (fel sy'n berthnasol i fy archwiliad), ond tynnais sylw swyddogion a'r Pwyllgor Archwilio at rai materion i'w gwella.

21 Cyflwynodd yr Ymddiriedolaeth eu cyfrifon drafft yn unol â'r terfyn amser gofynnol. Roedd y cyfrifon, a'r papurau gweithio ategol, o ansawdd da. Cawsom rai anawsterau yn cael ymatebion prydlon i rai o'n hymholiadau ymchwilio a wnaeth oedi cwblhau ein harchwiliad. Un broblem fawr a oedd yn effeithio ar hyn oedd y capasiti staffio yn nhîm cyllid yr Ymddiriedolaeth i gefnogi'r broses archwilio.

22 Mae'n ofynnol i mi adrodd am faterion sy'n codi o fy ngwaith i'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu (y Pwyllgor Archwilio), i'w hystyried cyn i mi gyhoeddi fy marn archwilio ar y cyfrifon. Adroddodd fy nhîm archwilio ariannol y materion hyn ar 26 Gorffennaf 2023. Mae **Arddangosyn 1** yn crynhoi'r materion allweddol a nodir yn yr adroddiad hwnnw.

Arddangosyn 1: materion a adroddwyd i'r Pwyllgor Archwilio

Mater	Sylwadau'r archwilwyr
Camddatganiadau heb eu cywiro	Nid oedd unrhyw gamddatganiadau heb eu cywiro.

Mater	Sylwadau'r archwilwyr
Camddatganiadau wedi'u cywiro	Roedd nifer o addasiadau i'r datganiadau ariannol o ganlyniad i'n harchwiliad.
Materion pwysig eraill	Adroddwyd gennym yr anawsterau a gafwyd gennym yn cael ymatebion prydlon i glirio rhai ymholiadau archwilio a bod hyn wedi oedi cwblhau ein harchwiliad. Problem fawr a oedd yn effeithio ar hyn oedd y capasiti staffio yn nhîm cyllid yr Ymddiriedolaeth i gefnogi'r broses archwilio. Cyfrannodd secondiad a gynlluniwyd ac absenoldeb salwch na ragwelwyd yn sylweddol at hyn.

23 Cynhaliais adolygiad hefyd o ffurflenni Cyfrifon y Llywodraeth Gyfan. Penderfynais fod yr wybodaeth cydgrynhoi y gwrthbarti yn gyson â sefyllfa ariannol yr Ymddiriedolaeth ar 31 Mawrth 2023 a pharatowyd y ffurflen yn unol â chyfarwyddiadau'r Trysorlys.

24 Dechreuodd fy archwiliad o gyfrifon cronfeydd elusennol yr Ymddiriedolaeth yn ystod mis Tachwedd 2023. Er bod ein gwaith maes archwilio wedi'i gwblhau i raddau helaeth, ni fyddwn yn gallu ardystio'r cyfrifon tan fis Mawrth 2024, oherwydd oedi cyn derbyn y sicrwydd annibynnol ynghylch gweithgareddau rheoli buddsoddiadau'r gronfa, Brewin Dolphin. O ystyried natur berthnasol y gweithgareddau hyn, mae'n hanfodol ein bod yn derbyn y sicrwydd hwn cyn ein hardystiad o'r archwiliad.

Rheoleidd-dra trafodiadau ariannol

25 Mae'n rhaid i drafodiadau ariannol yr Ymddiriedolaeth fod yn unol â'r awdurdodau sy'n eu llywodraethu. Mae'n rhaid bod ganddi'r pwerau i dderbyn incwm ac i wario arian. Mae ein gwaith yn adolygu'r pwerau hyn ac yn profi er mwyn sicrhau nad oes elfennau perthnasol o incwm na gwariant nad oes gan yr Ymddiriedolaeth y pwerau i'w derbyn na'u hysgwyddo.

26 Ni nodais unrhyw drafodiadau ariannol perthnasol yng nghyfrifon 2022-23 yr Ymddiriedolaeth nad oeddent yn unol ag awdurdodau neu na ddefnyddiwyd at y diben a fwriadwyd, ac felly rwyf wedi cyhoeddi barn ddiamod ar reoleidd-dra'r trafodiadau ariannol yng nghyfrifon 2022-23 yr Ymddiriedolaeth.

27 Ni chyflwynais unrhyw adroddiad o sylwedd ar y cyfrifon ochr yn ochr â'm barn eleni gan nad oedd unrhyw faterion i'w hadrodd.

28 Mae gennyf y pŵer i roi adroddiad o sylwedd ar gyfrifon yr Ymddiriedolaeth, ochr yn ochr â fy marn, lle rwyf eisiau amlygu materion. Pan fydd yr Ymddiriedolaeth yn methu yn un o'i dyletswyddau ariannol – i fantoli'r cyfrifon dros gyfnod o dair

blynedd a bod â chynllun tair blynedd wedi'i gymeradwyo ar waith – neu fod fy marn yn amodol, byddaf yn cyhoeddi adroddiad o sylwedd.

29 Fe wnaeth yr Ymddiriedolaeth gyflawni ei dyletswyddau ariannol ar gyfer 2022-23, gan adrodd gwarged bach o £76,000 ar ddiwedd y flwyddyn ariannol. Cyflawnodd yr Ymddiriedolaeth ei dyletswydd ariannol statudol hefyd i fantoli'r cyfrifon dros gyfnod tair blynedd treigl 2020-23, gan adrodd cyfanswm gwarged tair blynedd o £155,000. O ganlyniad, roedd fy marnau yn ddiamod, felly ni chyhoeddais adroddiad o'r fath.

Trefniadau ar gyfer sicrhau defnyddio adnoddau'n effeithiol, effeithlon ac yn ddarbodus

30 Mae gofyniad statudol arnaf i fodloni fy hun bod gan yr Ymddiriedolaeth drefniadau priodol ar waith i sicrhau bod adnoddau yn cael eu defnyddio yn effeithlon, yn effeithiol ac yn ddarbodus. Rwyf wedi ymgymryd ag amrywiaeth o waith archwilio perfformiad yn yr Ymddiriedolaeth yn ystod y 12 mis diwethaf i fy helpu i gyflawni'r cyfrifoldeb hwnnw. Mae'r gwaith hwn wedi cynnwys:

- cyhoeddi Adroddiad Briffio Data Gweithlu'r GIG sy'n dod ag amrywiaeth o fetrigau a thueddiadau at ei gilydd i helpu i ddangos yr heriau y mae angen ymdrin â nhw'n lleol ac yn genedlaethol;
- adolygu effeithiolrwydd trefniadau cynllunio'r gweithlu yr Ymddiriedolaeth; a
- chynnal asesiad strwythuredig o drefniadau corfforaethol yr Ymddiriedolaeth ar gyfer sicrhau bod adnoddau'n cael eu defnyddio'n effeithlon, effeithiol ac yn ddarbodus.

31 Mae fy nghasgliadau yn seiliedig ar y gwaith hwn wedi'u nodi isod.

Adroddiad briffio ar ddata ynghylch gweithlu'r GIG

32 Ym mis Medi 2023, cyhoeddais adroddiad briffio ar ddata sy'n nodi data allweddol ynghylch y gweithlu ar gyfer GIG Cymru. Amlygodd fy adroddiad briffio dwf parhaus GIG Cymru, a adlewyrchodd, mewn rhai achosion, nad yw'r twf yn lefelau staff, yn enwedig mewn nyrsio a rhai arbenigeddau meddygol, wedi ateb y galw cynyddol.

33 Mae'n amlwg bod y pandemig wedi effeithio ar staff ac mae'r gweithlu o dan bwysau sylweddol o hyd. Mae'r tueddiadau allweddol diweddar yn dangos mwy o drosiant staff, absenoldeb salwch a swyddi gwag. Mae hyn wedi arwain at fwy o ddibyniaeth ar staff asiantaethau allanol ac wedi cynyddu costau asiantaeth yn nodedig i £325 miliwn yn 2022-23. Mae Cymru'n tyfu ei gweithlu ei hun, gyda mwy o nyrsys a meddygon yn hyfforddi

34 Er gwaethaf hyn, mae dal dibyniaeth fawr ar staff meddygol o'r tu allan i Gymru, gan ddangos bod angen i sicrhau bod comisiynu addysg yn gydnaws â'r galw, ond hefyd bod cyrff iechyd yn gallu recriwtio digon o raddedigion, unwaith eu bod wedi

cwblhau eu hyfforddiant. Mae fy adroddiad hefyd yn tynnu sylw at rai tueddiadau cadarnhaol sy'n dangos bod y GIG yn dod yn gyflogwr mwy hyblyg a chyfartal.

Trefniadau cynllunio'r gweithlu

35 Archwiliodd fy adolygiad a oes gan yr Ymddiriedolaeth drefniadau effeithiol i gefnogi cynllunio'r gweithlu. Roedd yn canolbwyntio ar gynllunio strategol a gweithredol y gweithlu, sut mae'n defnyddio gwybodaeth am y gweithlu a sut mae'n gweithio gyda'i rhanddeiliaid i ddatblygu datrysiadau. Roedd y gwaith hefyd yn ystyried capasiti a gallu'r sefydliad i nodi a mynd i'r afael â heriau allweddol y gweithlu yn y tymor byr a'r tymor hir, a sut mae'n monitro a yw ei ddull gweithredu'n gwneud gwahaniaeth.

36 Canfu fy ngwaith fod yr Ymddiriedolaeth yn cryfhau ei gynllunio gweithlu strategol wedi'i gefnogi gan wybodaeth am y gweithlu sy'n gwella. Fodd bynnag, mae ganddi ddiffyg trosolwg ar effaith ei mentrau gweithlu ac mae angen iddi sicrhau bod ganddi'r capasiti a'r gallu i gyflawni blaenoriaethau gweithlu hirdymor.

37 Mae'r materion gweithlu allweddol yn yr Ymddiriedolaeth yn ymwneud â llenwi swyddi gwag mewn proffesiynau mewn meysydd â heriau cenedlaethol hirhoedlog. Mae lefelau swyddi gwag yn uwch na'r cyfartaledd ledled Cymru, â rhai bylchau nodedig gan gynnwys radiolegwyr ymgynghorol, meddygon oncoleg acíwt ymgynghorol a ffisigwyr meddygol a rhai swyddi nyrsio. Mae'r Ymddiriedolaeth yn dal i ymdrin ag effaith y pandemig a chafwyd lefelau salwch uchel mewn rhai meysydd gwasanaeth. Cynyddodd gwariant ar staff asiantaeth yn sylweddol yn 2020-21 i £2.7 miliwn ond gostyngodd i £1.3 miliwn yn 2022-23.

38 Mae gan yr Ymddiriedolaeth weledigaeth strategol eglur ar gyfer ei gweithlu; fodd bynnag, i'w cyflawni'n effeithiol, mae angen iddi ddatblygu ei dulliau cynllunio'r gweithlu strategol a datblygu cynllun gweithredu sylfaenol. Mae gan yr Ymddiriedolaeth ddealltwriaeth resymol o ofynion presennol ar y gwasanaeth, yn seiliedig ar fodelau gwasanaeth presennol. Mae'n gweithio'n dda gyda rhanddeiliaid mewnol ac allanol i ddod o hyd i atebion cyffredin i heriau gweithlu. Fodd bynnag, ceir lle i'r Ymddiriedolaeth gryfhau ei dadansoddiad o alw rhagweledig yn y dyfodol i lunio gofynion gweithlu'r dyfodol a hysbysu gwaith modelu'r gweithlu. Ar adeg llunio'r adroddiad hwn, roedd yr Ymddiriedolaeth yn gweithio i gwblhau ei Fframwaith Cyflenwi a Llunio.

39 Mae gan yr Ymddiriedolaeth fwriad eglur i wella capasiti a gallu cynllunio'r gweithlu. Fodd bynnag, mae capasiti corfforaethol cyfyngedig a phwysau gweithredu yn golygu nad oes gan arweinwyr gwasanaeth amser digonol i ddatblygu atebion cynllunio'r gweithlu i helpu i fynd i'r afael â heriau gweithredu. Mae'r Ymddiriedolaeth yn deall risgiau gweithlu lefel uchel sy'n gysylltiedig â darparu ei Strategaeth Pobl, ond prin yw'r effaith y mae camau i liniaru'r risgiau hyn wedi ei chael hyd yma. Dylai datblygu'r Fframwaith Cyflenwi a Llunio helpu i nodi bylchau yn y gweithlu a hysbysu gwaith asesu risg corfforaethol yn y dyfodol. Mae'r Ymddiriedolaeth yn cymryd camau i'w helpu i ymateb i heriau gweithlu presennol trwy amrywiaeth o weithgareddau recriwtio a chadw.

40 Er bod Bwrdd yr Ymddiriedolaeth a'i bwyllgorau yn cynnal trosolwg rhesymol o heriau gweithlu, mae angen pwyslais cryfach ar i ba raddau y mae camau yn cael effaith ar leihau risgiau gweithlu byrdymor a thymor canolig. Er bod y Pwyllgor Ansawdd, Diogelwch a Pherfformiad yn derbyn adroddiadau prydlon ar berfformiad y gweithlu, mae angen i'r Ymddiriedolaeth gryfhau sut y mae'n adrodd ar effaith darpariaeth y Strategaeth Pobl i ddangos pa wahaniaeth y mae'n ei wneud. Pan fo'n bosibl, mae'r Ymddiriedolaeth yn meincnodi perfformiad ei gweithlu â chyrff iechyd eraill yng Nghymru ac yn rhwydweithio â sefydliadau cymharu ledled y DU.

Asesiad strwythuredig

41 Cynhaliwyd fy ngwaith asesu strwythuredig yn 2023 ar adeg pan oedd cyrff y GIG yn parhau i ymdrin ag etifeddiaeth pandemig COVID-19 o ran adfer a thrawsnewid gwasanaethau ac ymateb i'r galw ychwanegol yn y system a wnaeth gronni yn ystod y pandemig. Ar ben hynny, roeddent hefyd yn ymdrin â chyfres ehangach o heriau sy'n gysylltiedig â'r argyfwng costau byw, yr argyfwng hinsawdd, pwysau chwyddiant ar gyllid cyhoeddus, prinder yn y gweithlu, ac ystâd sy'n heneiddio.

42 Canolbwyntiodd fy nhîm ar drefniadau corfforaethol yr Ymddiriedolaeth ar gyfer sicrhau bod adnoddau'n cael eu defnyddio'n effeithlon, yn effeithiol ac yn ddarbodus, gan ganolbwyntio'n benodol ar: dryloywder, effeithiolrwydd a chydlyniant y Bwrdd; systemau sicrwydd corfforaethol; ymagwedd gorfforaethol tuag at gynllunio; ac agwedd gorfforaethol tuag at reoli adnoddau ariannol. Gwnaeth archwilwyr dalu sylw hefyd i'r cynnydd a wnaed i ymdrin ag argymhellion blaenorol.

Tryloywder, effeithiolrwydd a chydlyniant y Bwrdd

43 Ystyriodd fy ngwaith a yw Bwrdd yr Ymddiriedolaeth yn cynnal ei fusnes yn briodol, yn effeithiol ac yn dryloyw. Talais sylw arbennig i:

- Tryloywder cyhoeddus o fusnes y Bwrdd
- Trefniadau i gefnogi cynnal busnes y Bwrdd
- Strwythur y Bwrdd a'r pwyllgor, busnes, cyfarfodydd a llif sicrwydd
- Ymrwymiad y Bwrdd i glywed gan staff, defnyddwyr, rhanddeiliaid eraill
- Sgiliau Bwrdd, profiadau, cydlyniant ac ymrwymiad i wella

44 Canfu fy ngwaith fod y Bwrdd a'i bwyllgorau yn gweithredu'n dda yn gyffredinol, ag ymrwymiad parhaus i dryloywder cyhoeddus, gwelliant parhaus ac i glywed gan gleifion a rhoddwyr. Fodd bynnag, mae cyfleoedd yn parhau i wella rhai trefniadau ymhellach.

45 Mae'r Bwrdd yn dal i fod wedi ymrwymo i gyflawni ei fusnes yn dryloyw. Mae cyfarfodydd y Bwrdd yn cael eu ffrydio'n fyw, ac mae papurau yn cael eu gwneud ar gael cyn cyfarfodydd. Fodd bynnag, mae cyfleoedd yn parhau i wella tryloywder busnes y Bwrdd ymhellach. Mae hyn yn cynnwys hyrwyddo cyfarfodydd y Bwrdd trwy gyfryngau cymdeithasol, cyhoeddi papurau agenda pwyllgorau cyn

cyfarfodydd, rhoi crynodeb byr i'r cyhoedd o benderfyniadau a wnaed mewn sesiynau preifat, a chyhoeddi cofnodion y Bwrdd a phwyllgorau heb eu cadarnhaol yn fuan ar ôl cyfarfodydd.

46 Ceir trefniadau effeithiol i gefnogi'r gwaith o gyflawni busnes y Bwrdd. Mae cyfarfodydd y Bwrdd a'r pwyllgorau yn cael eu rheoli'n dda, â chraffu, her, a dadleuon da. Fodd bynnag, mae rhai pwyllgorau yn ei chael yn anodd cynnal cyfarfodydd yn unol â therfynau amser. Mae papurau'r Bwrdd a phwyllgorau yn aml yn cynnwys gormod o fanylion ac nid ydynt yn rhoi digon o sicrwydd ar effaith mentrau neu gamau a gymerwyd.

47 Mae'r Bwrdd yn hyrwyddo ac yn dangos ymrwymiad i glywed gan gleifion a rhoddwyr ac mae'n cynyddu gweithgareddau i alluogi aelodau'r Bwrdd i glywed gan ddefnyddwyr gwasanaeth. Mae'r Bwrdd yn sefydlog ac yn parhau i ddangos ymrwymiad cadarnhaol i welliant parhaus. Fodd bynnag, bydd angen i'r Ymddiriedolaeth sicrhau bod trefniadau priodol ar waith i sicrhau sefydlogrwydd parhaus ar ôl iddi lwyddo i recriwtio aelod annibynnol newydd.

Systemau sicrwydd corfforaethol

48 Ystyriodd fy ngwaith a oes gan yr Ymddiriedolaeth ddull corfforaethol cadarn o reoli risgiau, perfformiad, ac ansawdd a diogelwch gwasanaethau. Talais sylw arbennig i drefniadau'r sefydliad ar gyfer:

- goruchwylio risgiau strategol a chorfforaethol;
- goruchwylio perfformiad sefydliadol;
- goruchwylio ansawdd a diogelwch gwasanaethau; a
- thracio argymhellion.

49 Canfu fy ngwaith bod gwelliannau cadarnhaol wedi cael eu gwneud i systemau sicrwydd corfforaethol allweddol, yn enwedig o ran rheoli perfformiad, olrhain argymhellion, ac ymateb i'r dyletswyddau newydd o ansawdd a gonestrwydd. Fodd bynnag, mae cynnydd o ran adnewyddu risgiau strategol wedi bod yn araf, gan gyfyngu ar allu'r Bwrdd i gynnal trosolwg effeithiol arnynt.

50 Mae'r Ymddiriedolaeth wedi parhau i ddatblygu ei Fframwaith Sicrhau'r Bwrdd, ond mae cynnydd i adnewyddu risgiau strategol wedi bod yn araf. O'r herwydd, ni adolygwyr Fframwaith Sicrhau'r Bwrdd gan y Bwrdd am fwy na chwe mis. Fodd bynnag, llenwyd y templed newydd gyda'r risgiau diwygiedig a rheolaethau a sicrwydd cysylltiedig erbyn diwedd 2023. Ym mis Ionawr 2024, derbyniodd y Pwyllgor Ansawdd, Diogelwch, a Pherfformiad a'r Pwyllgor Datblygu Strategol y Fframwaith Sicrhau'r Bwrdd newydd gan gymeradwyo'r risgiau strategol newydd i'r Bwrdd eu cymeradwyo yn ddiweddarach yn y mis. Roedd gwelliannau i wybodaeth sydd wedi'u cynnwys yn y Gofrestr Risg Gorfforaethol yn cynnig gwell eglurder am risgiau gweithredu. Mae hyn wedi tynnu sylw at natur hirhoedlog llawer o'r risgiau, ac mae'r Bwrdd eisiau rhoi mwy o sylw i'r risgiau agored hwyaf dros y misoedd nesaf.

51 Mae'r Ymddiriedolaeth yn cryfhau ei dull corfforaethol o adrodd, goruchwylio, a chraffu ar berfformiad sefydliadol. Mae'n bwriadu datblygu ateb Gwybodaeth Busnes i helpu i awtomeiddio'r broses o gasglu ac adrodd mesurau perfformiad. Mae'r Ymddiriedolaeth wedi cymryd camau priodol i adolygu ei chydymffurfiad â'r dyletswyddau newydd o ansawdd a gonestrwydd. Ceir trefniadau da i oruchwylio a chraffu ar gynnydd i fynd i'r afael ag argymhellion archwiliadau ac adolygiadau.

Dull corfforaethol o gynllunio

52 Ystyriodd fy ngwaith a oes gan yr Ymddiriedolaeth ddull corfforaethol cadarn o gynllunio. Gwnes i dalu sylw arbennig i drefniadau'r sefydliad ar gyfer:

- cynhyrchu strategaethau a chynlluniau corfforaethol, gan gynnwys y Cynllun Tymor Canolig Integredig a goruchwylio'u datblygiad; a
- goruchwylio'r gwaith o gyflawni strategaethau a chynlluniau corfforaethol.

53 Canfu fy ngwaith fod yr Ymddiriedolaeth wedi cyflwyno gweledigaeth eglur yn ei strategaeth hirdymor a'i strategaethau galluogi ategol. Mae gan yr Ymddiriedolaeth drefniadau cynllunio corfforaethol effeithiol ond mae angen iddi sicrhau pan fo'n datblygu blaenoriaethau ar gyfer Cynlluniau Tymor Canolig Integredig yn y dyfodol, ei bod yn ystyried yr adnoddau cyfunol sydd eu hangen i'w darparu i hyd yn hytrach nag ar sail unigol. Roedd ymgysylltu da ar lefel y Bwrdd trwy gydol datblygiad Cynllun Tymor Canolig Integredig 2023-26.

54 Mae Cynllun Tymor Canolig Integredig 2023-26 yn cynnwys amcanion a chamau gweithredu eglur, wedi'u hategu gan amserlenni ar gyfer cyflawni a chanlyniadau mesuradwy a fwriedir ar gyfer gwasanaethau gwaed a chanser. Fodd bynnag, nid yw'r amcanion ar gyfer swyddogaethau corfforaethol trawsbynciol wedi'u seilio ar gamau gweithredu penodol, ac nid oes ganddynt gyfyngiadau amser ac nid ydynt yn fesuradwy chwaith. Mae adrodd ar gynnydd yn erbyn Cynllun Tymor Canolig Integredig 2023-26 wedi'i gyfyngu i wasanaethau gwaed a chanser yn unig, ac nid yw adroddiadau ar gynnydd wedi cael eu derbyn gan y Bwrdd llawn. Yn y dyfodol, mae'r Ymddiriedolaeth yn cydnabod bod angen i adroddiadau ar gynnydd y Cynllun Tymor Canolig Integredig ddarparu gwell naratif i esbonio effaith ddilynol camau a gyflawnwyd ac na gyflawnwyd ar ansawdd a pherfformiad gwasanaethau.

Dull corfforaethol o reoli adnoddau ariannol

55 Ystyriodd fy ngwaith a oes gan yr Ymddiriedolaeth ddull corfforaethol cadarn o reoli ei hadnoddau ariannol. Talais sylw arbennig i drefniadau'r sefydliad ar gyfer:

- cyflawni ei amcanion ariannol;
- goruchwylio cynllunio ariannol;
- goruchwylio rheolaeth ariannol; a
- goruchwylio perfformiad ariannol.

56 Canfu fy ngwaith bod gan yr Ymddiriedolaeth drefniadau da o hyd ar gyfer cynllunio a rheolaeth ariannol a rheoli a monitro ei sefyllfa ariannol.

57 Cyflawnodd yr Ymddiriedolaeth ei dyletswyddau ariannol ar gyfer 2022-23 ac mae'n rhagweld y bydd yn mantoli'r cyfrifon yn 2023-24. Mae gan yr Ymddiriedolaeth broses eglur ar gyfer cynllunio ariannol, â chyfranogiad da gan y Bwrdd, er bod datblygu a nodi cynllun arbedion cylchol wedi bod yn her. Mae ei threfniadau ar gyfer rheoli, goruchwylio, a chraffu ar reolaeth ariannol yn gadarn.

Atodiad 1

Adroddiadau a gyhoeddwyd ers fy adroddiad archwilio blynyddol diwethaf

Arddangosyn 2: adroddiadau a gyhoeddwyd ers fy adroddiad archwilio blynyddol diwethaf

Mae'r tabl canlynol yn rhestru'r adroddiadau a gyflwynwyd i'r Ymddiriedolaeth yn 2023.

Adroddiad	Dyddiad
Adroddiadau archwilio ariannol	
Adroddiad Archwiliad o'r Datganiadau Ariannol	Gorffennaf 2023
Barn ar y Datganiadau Ariannol	Gorffennaf 2023
Adroddiad Archwiliad o'r Cyfrifon	Hydref 2023
Adroddiadau archwilio perfformiad	
Adolygiad o Drefniadau Cynllunio'r Gweithlu	Awst 2023
Adroddiad Briffio ar Ddata ynghylch Gweithlu'r GIG	Medi 2023
Asesiad Strwythuredig 2023	Tachwedd 2023
Arall	
Cynllun Archwilio Manwl 2023	Gorffennaf 2023

Roedd fy rhaglen ehangach o astudiaethau gwerth am arian cenedlaethol yn 2023 yn cynnwys adolygiadau a oedd yn canolbwyntio ar y GIG a phynciau ar gyfer y sector cyhoeddus cyfan. Mae'r astudiaethau hyn fel arfer yn cael eu hariannu drwy Gronfa Gyfunol Cymru ac fe'u cyflwynir i'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus i gefnogi ei waith craffu ar wariant cyhoeddus. Mae adroddiadau ar gael ar wefan Archwilio Cymru.

Arddangosyn 3: gwaith archwilio perfformiad sy'n dal i fynd rhagddo

Mae nifer o archwiliadau perfformiad sy'n dal i fynd rhagddynt yn yr Ymddiriedolaeth. Dangosir y rhain yn y tabl canlynol, gyda'r dyddiadau tybiedig ar gyfer cwblhau'r gwaith.

Adroddiad	Dyddiad cwblhau tybiedig
Adolygiad o Effeithlonrwydd Ariannol	Mawrth 2024
Llywodraethu Gweithredol	Mai 2024
Adolygiad dilynol o'r adolygiad llywodraethu ansawdd	Mai 2024
Archwilio'r broses o bennu amcanion llesiant	Mai 2024

Atodiad 2

Ffi archwilio

Nododd Cynllun Archwilio 2023 y ffi archwilio arfaethedig o £243,111 (ac eithrio TAW). £252,111 oedd y ffi wirioneddol ar gyfer y flwyddyn. Codwyd ffi archwilio ychwanegol oherwydd yr archwiliad ychwanegol a oedd ei angen i gwblhau'r archwiliad o ddatganiadau ariannol 2022-23 yr Ymddiriedolaeth. Yn ogystal â'r ffi a nodir uchod, fe wnaeth y gwaith archwilio a wnaed ar y gwasanaethau ar y cyd a ddarparwyd i'r Ymddiriedolaeth gan Bartneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru gostio £2,779.

Atodiad 3

Risgiau archwilio cyfrifon

Arddangosyn 4: risgiau archwilio cyfrifon

Gwnaeth fy Nghynllun Archwilio 2023 nodi'r risgiau o gamddatganiad perthnasol a/neu afreoleidd-dra ar gyfer archwilio cyfrifon 2022-23 yr Ymddiriedolaeth. Mae'r tabl isod yn rhestru'r risgiau hyn ac yn nodi sut yr aed i'r afael â nhw fel rhan o'r archwiliad.

Risg archwilio	Ymateb archwilio arfaethedig	Gwaith a wnaed a'r canlyniad
Risgiau sylweddol		
Gwrthwneud gan y Rheolwyr Mae'r risg o wrthwneud rheolaethau gan y rheolwyr yn bresennol ym mhob endid. Oherwydd y ffordd anrhagweladwy y gallai gwrthwneud o'r fath ddigwydd, ystyrir ei fod yn risg sylweddol [ISA 240.32-33].	Bydd y tîm archwilio yn: • profi priodoldeb cofnodion cyfnodolion ac addasiadau eraill a wnaed wrth baratoi'r datganiadau ariannol; • adolygu amcangyfrifon cyfrifyddu ar gyfer rhagfarn; a • gwerthuso'r rhesymeg dros unrhyw drafodiadau sylweddol y tu hwnt i gwrs busnes arferol.	Cwblhawyd y gwaith archwilio arfaethedig ac ni chododd unrhyw broblemau.
Meysydd eraill o bwyslais archwilio		
IFRS16 – Prydlesi Mabwysiadwyd safon gyfrifyddu newydd, IFRS16 Prydlesi, gan y Llawlyfr Adroddiadau Ariannol ar gyfer 2022-23.	Bydd fy nhîm archwilio yn: • ystyried cyflawnrwydd y portffolios prydlesi a nodwyd gan y bwrdd iechyd/ymddiriedolaeth/awdurdod y mae angen eu cynnwys mewn cyfrifiadau IFRS16; • adolygu sampl o werthoedd asedau a rhwymedigaethau	Cwblhawyd y gwaith archwilio arfaethedig ac ni chododd unrhyw broblemau.

Risg archwilio	Ymateb archwilio arfaethedig	Gwaith a wnaed a'r canlyniad
Bydd IFRS16 yn newid yn sylweddol sut y cyfrifyddir y mwyafrif o asedau prydles gan y bydd angen cydnabod asedau prydles fel asedau a rhwymedigaethau yn y Datganiad o Sefyllfa Ariannol. Hefyd, ceir gofynion datgelu ychwanegol sylweddol sy'n benodol i asedau prydles y bydd angen eu hadlewyrchu yn y datganiadau ariannol.	wedi'u cyfrifo a sicrhau bod y rhain wedi cael eu cyfrifyddu a'u datgelu yn unol â'r Llawlyfr Cyfrifon; a • sicrhau bod pob datgeliad perthnasol wedi'i wneud.	
Prisiadau Asedau Cynhaliwyd prisiad pum-mlynyddol ystâd y GIG ar 1 Ebrill 2022. Ceir risg nad yw gwerth asedau'n cael eu nodi ar sail briodol ac nad yw newidiadau i werthoedd cario ymlaen asedau yn cael eu cyfrifyddu a'u datgelu'n briodol. O ystyried yr hinsawdd economaidd bresennol, mae risg arall bod	Bydd fy nhîm archwilio yn: • ystyried priodoldeb gwaith Asiantaeth y Swyddfa Brisio fel arbenigwr rheoli; • profi priodoldeb seiliau prisio asedau; • adolygu sampl o newidiadau i werthoedd cario ymlaen i sicrhau bod newidiadau wedi cael eu cyfrifyddu a'u datgelu yn unol â'r Llawlyfr Cyfrifon; ac • ystyried a yw gwerth cario asedau ymlaen ar 1 Ebrill 2022 yn parhau i fod yn berthnasol briodol, neu a oes angen addasiadau ychwanegol yn ystod y flwyddyn oherwydd effaith yr amgylchiadau economaidd presennol.	Cwblhawyd y gwaith archwilio arfaethedig ac roedd un addasiad archwilio sylweddol i brisiadau asedau o ganlyniad i gywiro gwall dilysu a godwyd gan Lywodraeth Cymru. Arweiniodd hyn at gynnydd o £7.090 miliwn i Werth Llyfr Net terfynol offer a chyfarpar yr Ymddiriedolaeth.

Risg archwilio	Ymateb archwilio arfaethedig	Gwaith a wnaed a'r canlyniad
gwerthoedd cario asedau ymlaen wedi newid yn ystod 2022-23 a bod prisiadau 1 Ebrill 2022 yn cael eu cam-ddatgan yn berthnasol ar ddyddiad y fantolen.		
Stocrestr Er ei fod yn lleihau, mae balans y stocrestr yng nghyfrifon blynyddol yr Ymddiriedolaeth yn dal i fod yn berthnasol. Hefyd, bu gostyngiadau gwerth perthnasol i rai gwerthoedd stoc yn ystod y flwyddyn ariannol. Ceir risg nad yw'r gostyngiadau gwerth hyn wedi'u seilio ar dybiaethau cywir, wedi'u cyfrifo'n gywir nac yn gyflawn.	Byddwn yn ymgymryd â gweithdrefnau archwilio i gael sicrwydd ynghylch cywirdeb a chyflawnrwydd y gostyngiadau gwerth a wnaed yn ystod y flwyddyn ariannol i helpu i hysbysu pa un a yw balans y stocrestr yn y datganiadau ariannol yn berthnasol gywir.	Cwblhawyd yr holl waith archwilio fel y bwriadwyd ac ni chododd unrhyw broblemau.
Cronfa Risg Cymru Mae'r Ymddiriedolaeth yn darparu Gwasanaethau Cronfa Risg Cymru ar ran cyrff GIG	Byddwn yn cynnal profion archwilio ac yn ceisio sicrwydd o'r gwaith a wnaed gan archwilwyr GIG Cymru eraill er mwyn cael sicrwydd bod y rhwymedigaethau yn berthnasol gywir.	Gwnaed addasiad archwilio o £4.587 miliwn i leihau Darpariaeth Cronfa Risg Cymru a dyledwr cyfatebol yn ddyledus gan Lywodraeth Cymru,

Risg archwilio	Ymateb archwilio arfaethedig	Gwaith a wnaed a'r canlyniad
Cymru o ran costau sy'n gysylltiedig â setlo hawliadau esgeuluster clinigol, gan gynnwys achosion setlo strwythuredig. O ganlyniad i werth nodweddiadol uchel yr hawliadau hyn, mae'r gwerth cyfanredol yng nghyfrifon yr Ymddiriedolaeth yn llawer mwy na'n lefel berthnasedd. O ganlyniad, ceir risg gynhenid y gallai unrhyw wallau yn cyflwyno a datgelu'r rhwymedigaethau hyn yn y cyfrifon blynyddol fod yn berthnasol.		oherwydd dyblygu achos a ddaeth yn achos Setliad Strwythuredig yn ystod y flwyddyn.

Archwilio Cymru

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English.